

0. Wat is gewijzigd of nieuw ten opzichte van vorig jaar

Voor 2024 worden de volgende trendmatige verhogingen voorgesteld:

- index voor loonontwikkeling 3,9% (voor toelichting zie 5.5). Cao afspraken en premieverhogingen worden financieel vertaald;
- index van 3,9% voor loonontwikkeling van gesubsidieerde instellingen;
- niet-specifieke prijsontwikkeling 2,4% (dit geldt ook voor gesubsidieerde instellingen die geen mogelijkheid hebben om tarieven naar derden aan te passen). Contractuele verplichtingen worden nagekomen;
- specifieke prijsontwikkeling 3,5% (voor infrastructuur, riolering, werken derden, voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties)
- OZB en overige heffingen 3,3%.

In tegenstelling tot de afgelopen jaren wordt voor prijsontwikkeling niet meer de 0-lijn als uitgangspunt gehanteerd. Het toepassen van een prijsindex zal echter geen automatisme zijn, maar afhangen van de ontwikkeling van het betreffende budget in het eerste halfjaar 2023 en de realisatie in 2022.

Voor een nadere toelichting op de stelposten loon- en prijsontwikkeling verwijzen wij u naar onderdeel 5.4 en 5.5.

De raad stelt de termijnen en criteria vast voor waardering en afschrijving van activa. Een overzicht van alle afschrijvingstermijnen is opgenomen in bijlage 1. Aan dit overzicht is toegevoegd als activa: (bodem)warmtepomp met een afschrijvingstermijn van 15 tot 20 jaar. Daarnaast is ter verduidelijking toegevoegd hoe, in het kader van activering, om te gaan met slooptkosten en honoraria van adviseurs bij nieuwbouw.

Ook het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen is een bevoegdheid van de raad. Een overzicht van alle reserves en voorzieningen is opgenomen in bijlage 2. Het overzicht is voor zover van toepassing geactualiseerd voor eerdere besluitvorming alsmede met het voorstel om de volgende voorziening op te heffen:

- Voorziening zwerfafval (per 1-1-2023).

Er worden geen voorstellen gedaan om reserves en/of voorzieningen in te stellen.

Voorgesteld wordt om het disconteringspercentage vast te stellen op 3% (2023 was 2%). Dit percentage wordt gebruikt om de waarde van een aantal reserves en voorzieningen op peil te houden door jaarlijks toevoegingen te doen aan deze reserve/voorzieningen op basis van dit disconteringspercentage. Dit percentage is gebaseerd op het verwachte rendement beleggingen, welke is gestegen gevolg van de marktrenteontwikkelingen.

1. *Planning en controlcyclus*

Wat wordt wanneer behandeld?

Nota van uitgangspunten	februari		
Rekening	juni		
Voorjaarsnota	juni		
Bestemming rekeningresultaat	juni		
Begrotingsprogramma's	juni	oktober	
Nieuw beleid		oktober	
Begrotingsactualisering	juni	oktober	december
Actualisering (vervangings)investeringen	juni		december
Risicoparagraaf	juni	oktober	december
Egalisatiereserve	juni	oktober	december
Reserve egalisatie schommeling algemene uitkering	juni	oktober	december
Rapportage grote projecten	juni	oktober	
Meerjarenonderhoudsplanning infrastructuur en riolering	juni	oktober	
Meerjarenonderhoudsplanning accommodaties		oktober	
Stand van zaken bezuinigingsmaatregelen begr. 2021	juni	oktober	
Jaarschijf onderhoud accommodaties (alleen college)		oktober	
Uitvoeringsinformatie (alleen college)		oktober	
Programmabegroting		oktober	
Belastingnota		oktober	
Actualisering grondexploitaties	juni	oktober	december

2. *Bestuurlijke behandeldata*

De bestuurlijke behandeldata (college, commissie en raad) zijn conform het vastgestelde schema van de raads- en commissievergaderingen 2023.

3. *Rekening 2022*

3.1 *Rekeninggrondslagen*

Voor de rekening 2022 gelden de kaders van de voor de begroting 2022 vastgestelde uitgangspunten. Voor verslaglegging, waardering en balansmutaties worden consistente grondslagen gehanteerd.

3.2 *Fraude- en integriteitsrisico's en informatiebeveiliging*

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om integriteitsbeleid te voeren. Door het college wordt jaarlijks gerapporteerd over het binnen de gemeente gevoerde integriteitsbeleid. De laatste rapportage (over 2020) is op 3 juni 2021 door de raad vastgesteld. In de commissie ABM van 13 oktober 2022 is meegedeeld dat door capaciteitsgebrek binnen het team P&O de rapportage over 2021 wordt uitgesteld. De rapportage over 2021 zal worden samengevoegd met 2022 en zal in de loop van 2023 aan de raad worden aangeboden.

De accountant controleert de jaarstukken en geeft daarover een oordeel. De controleopdracht van de accountant is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Wanneer bij de controle aanwijzingen voor fraude worden verkregen, zal de accountant aanvullend onderzoek verrichten, afgestemd op het vaststellen van de aard en omvang van de fraude in relatie tot de jaarrekening. Het college van burgemeester en wethouders en/of de gemeenteraad worden hierover geïnformeerd.

Ook de nieuwe kadernota rechtmatigheid gaat ervan uit dat decentrale overheden in hun jaarverslag verslag doen over integriteit en frauderisico's. Deze wijziging in de kadernota sluit aan bij de algemene verplichting tot het rapporteren over belangrijke risico's in het jaarverslag.

Tevens zal in het kader van de Wet open overheid (Woo), welke de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt, al in de jaarrekening 2022 aandacht moeten worden besteed aan de manier waarop de Woo wordt uitgevoerd.

3.3 Controleverklaring

Inzet blijft een jaarrekening met een goedkeurende verklaring op de aspecten getrouwheid (juistheid en volledigheid) en rechtmatigheid (naleving van wet- en regelgeving).

Het is op dit moment echter hoogst onzeker of een goedkeurende verklaring verkregen gaat worden voor het onderdeel rechtmatigheid aangezien er een risico is gesignaleerd van onrechtmatigheid bij inkoop. Een deel van de transacties zijn namelijk niet volgens de aanbestedingsregels gecontracteerd.

Voor de financiële rechtmatigheid gelden criteria die voortvloeien uit het normenkader zoals die, gedelegeerd door de raad, door het college is vastgesteld.

Het normenkader voor de accountantscontrole jaarrekening 2022 is bijgevoegd in bijlage 3. Het college wordt voorgesteld om het (gewijzigde) normenkader vast te stellen en het vervolgens aan de raad ter kennisname aan te bieden.

Na een aantal jaren van uitstel zal de rechtmatigheidsverantwoording, waarbij het College van burgemeester en wethouders verantwoordelijk wordt voor het opnemen van een rechtmatigheidsverklaring in de jaarrekening, definitief worden ingevoerd met ingang van het verslagjaar 2023.

De wetwijziging zal gevolgen hebben voor het financieel beleid, de inrichting van het proces (rondom de rechtmatigheidsverantwoording) en de financiële verantwoording binnen gemeenten. Uitgangspunt hierbij is dat het normenkader en de verantwoordingsgrens niet zal wijzigen.

Voor de jaarrekening 2022 verstrekken externe accountants nog een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen van gemeenten. Met ingang van het verslagjaar 2023 geeft de externe accountants een controleverklaring af met alleen een oordeel inzake de getrouwheid van de jaarrekening, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording door het college van B&W die in de jaarrekening wordt opgenomen. Het huidige afzonderlijke rechtmatigheidsoordeel in de controleverklaring van de accountant komt daarmee te vervallen.

Verantwoording 2023

Voor het boekjaar 2023 dient voor de verantwoording van de rechtmatigheid nog wel een verantwoordingsgrens te worden vastgesteld waarboven afwijkingen in de verantwoording moeten worden opgenomen. Deze verantwoordingsgrens wordt door de raad bepaald en bedraagt maximaal 3% van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves).

Een en ander moet nog wel uitgewerkt worden in diverse verordeningen. Vooruitlopend daarop wordt het volgende voorgesteld:

Voorgesteld wordt met ingang van boekjaar 2023 zowel de verantwoordings- als de rapportagegrens in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording vast te stellen op 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves.

Voor fouten en onduidelijkheden geldt hetzelfde percentage. Fouten en onduidelijkheden mogen daarbij niet bij elkaar opgeteld te worden.

3.4 Procedure aanbidding jaarstukken

Na collegebehandeling gaan de stukken naar de jaarrekeningcommissie (vergaderdatum 15 juni 2023). Bij de aanbidding van de rekening aan de raad reageert het college op het rapport van bevindingen van de accountant en het verslag van de jaarrekeningcommissie.

4. Procedure Voorjaarsnota en programmabegroting

4.1 Behandeling

Bij de voorjaarsnota (financiële raadsvergadering van 6 juli 2023) worden de algemene beschouwingen gehouden. Het college legt in deze raadsvergadering verantwoording af over en blikst terug op het uitgevoerde beleid (de jaarrekening) en geeft een vooruitblik op het gewenste beleid (de concept begrotingsprogramma's en nieuw beleid). De voorjaarsnota is ook het eerste peilmoment in het jaar voor de actualisering van de lopende begroting en het geactualiseerde meerjarenperspectief.

Op 6 april 2023 krijgen de raadsleden de concept begrotingsprogramma's 2024 en voorstellen nieuw beleid 2024 toegezonden. Hierover kunnen tot en met 21 april 2023 technische vragen aan het ambtelijk apparaat worden gesteld en schriftelijke vragen aan het college. De collegebeantwoording (memorie van antwoord) wordt tegelijk met de voorjaarsnota en overige commissiestukken op 8 juni 2023 toegezonden aan de raad.

De stukken worden besproken in de gecombineerde commissievergadering Sociaal Domein, Fysiek Domein en Algemeen Bestuur en Middelen van 21 juni 2023.

In de gecombineerde commissievergadering kunnen personen en organisaties hun belangen bepleiten over de door hen ingediende wensen voor nieuw beleid.

In de begrotingsraad (2 november 2023) worden de stukken, eventueel in aangepaste vorm, definitief vastgesteld door de raad. Met de programmabegroting machtigt de raad het college om geld uit te geven en wordt bepaald waaraan het college het geld moet besteden.

4.2 Nieuw beleid

Voor de nieuwe raadsperiode gelden ten aanzien van nieuw beleid de afspraken uit het collegeprogramma 2022-2026, t.w.:

Er is slechts ruimte voor incidenteel nieuw beleid als:

- het bruto resultaat incidenteel positief is; of*
- dekking mogelijk is via incidentele inzet van reserves; of*
- sprake is van het inleveren van oud beleid voor nieuw beleid.*

Er is slechts ruimte voor structureel nieuw beleid als het bruto resultaat structureel positief is.

Het bruto structureel resultaat is per eind 2022 als volgt:

<i>Bedragen x € 1.000 *</i>	2022	2023	2024	2025	2026
BRUTO RESULTAAT (t/m dec 2022) (A)	0	-2.651	1.206	4.932	1.389
Saldo bruto incidentele baten en lasten (B)		-3.868	-1.371	-610	1.420
BRUTO STRUCTUREEL RESULTAAT (dec 2022) (A-/B)	0	1.217	2.578	5.543	-31

Op basis van het meerjarenperspectief zoals gepresenteerd bij de decemberactualisering 2022 is er ruimte voor incidenteel nieuw beleid tot en met 2026. Bij de voorjaarsnota 2023 zal worden voorgesteld ten laste van het begrotingsresultaat voor 2024 tot met 2026 een stelpost incidenteel nieuw beleid op te nemen waarvan de omvang per jaar op dat moment zal worden bepaald.

Het structurele bruto resultaat is in 2026 € 31.000 nadelig. In dit resultaat zitten tevens een tweetal nog te realiseren taakstellingen opgenomen van in totaal € 1.169.000 (lumpsum financiering Wmo en Jeugd € 550.000 en hervormingsagenda Jeugd € 619.000). Bij niet (volledig) realiseren zal het nadelig resultaat verder toenemen.

Op basis hiervan wordt vooralsnog afgezien van het opnemen van een stelpost structureel nieuw beleid.

In de voorjaarsnota 2023 zal op basis van de actuele stand van de meerjarenbegroting een definitief standpunt hierover worden ingenomen.

4.3 Stand van zaken maatregelen sluitend maken begroting

Bij de vaststelling van de begroting 2021 is, op basis van de meerjarenbegroting, besloten tot een aantal maatregelen om te komen tot het structureel sluitend maken van de begroting met ingang van 2024. Bij de voorjaarsnota 2023 zal worden gerapporteerd omtrent de realisatie van deze bezuinigingen.

5. Programmabegroting

5.1 Vooruitzichten

De begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Indien geen sprake is van een structureel sluitende begroting zal de provincie preventief toezicht instellen.

Per einde 2022 (decemberactualisering) is het verloop van het netto structurele resultaat vanaf 2023 als volgt:

<i>Bedragen x € 1.000</i>		2023	2024	2025	2026
NETTO STRUCTUREEL RESULTAAT (t/m dec 2022)		1.952	3.311	6.253	613

Hierin zitten nog wel een aantal onzekerheden die het begrotingsresultaat negatief kunnen beïnvloeden.

Dit betreft de hierboven vermelde taakstellingen binnen het sociaal domein van in totaal € 1.169.000. Voor wat betreft het onderdeel lumpsumfinanciering Wmo en Jeugd is in de begrotingsraad van 3 november 2022 aangegeven dat u naar verwachting in het 1^e kwartaal 2023 nader geïnformeerd zult worden omtrent de mogelijkheid om deze taakstelling op een deels andere wijze te realiseren. Hierbij zal tevens de vraag aan de orde komen of het gewenst is deze bezuiniging te handhaven.

Daarnaast is er op dit moment nog de onzekerheid omtrent de structurele financiering vanuit het Rijk vanaf 2026. Hierover wordt meer duidelijkheid verwacht in het voorjaar 2023.

Uitgaande van een stabiele financiering vanuit het rijk, die ook in overeenstemming is met de taken die we als gemeenten moeten uitvoeren, gaan we er vooralsnog van uit dat we ook voor 2024 een structureel sluitende begroting kunnen presenteren zonder aanvullende bezuinigingsmaatregelen.

5.2 Indeling programmabegroting

De programmabegroting en -rekening zijn stukken voor de raad. De uitvoeringsinformatie wordt vastgesteld door het college en heeft tot doel om baten en lasten van taken en activiteiten te kunnen aggregeren en met die van andere gemeenten te kunnen vergelijken aan de hand van uniforme eenheden. De systematiek waarbij de gegevens in de uitvoeringsinformatie beperkt blijven tot de minimum verplichte informatie wordt gecontinueerd.

De programmastructuur en -benamingen blijven voor de begroting 2024 vooralsnog ongewijzigd. Dit geldt ook voor de aan de programma's toegewezen taakvelden.

In de programma's zijn de wettelijk verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Het is mogelijk om extra indicatoren (eigen behoefte en afgestemd op de lokale situatie) toe te voegen. Daar is niet voor gekozen.

De staat van subsidies en verbonden partijen en indirecte subsidies wordt als niet verplichte staat in de programmabegroting opgenomen.

De Wet open overheid (Woo) vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en is op 1 mei 2022 gedeeltelijk in werking getreden. Het doel van de Woo is een meer transparante en actief openbaar makende overheid. Veel meer dan de Wob verplicht de Woo tot het actief, uit eigen beweging, openbaar maken van documenten. De Woo bevat daarom een algemene zorgplicht om documenten in goede, geordende en toegankelijke staat te houden. Ook staan in de wet voorschriften om digitale documenten duurzaam toegankelijk te maken.

Gemeenten moeten via een openbaarheidsparagraaf in de begroting aandacht besteden aan beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo en in de jaarstukken verslag doen van de uitvoering van de Woo in relatie tot die beleidsvoornemens. Deze verplichting geldt overigens ook al voor de jaarrekening 2022.

5.3 Taakstellende ramingen

De begroting wordt opgesteld op basis van bestaand beleid (onderliggende plannen en voornemens). Dit is het beleid dat eerder via besluitvorming is vastgesteld. Nieuwe ramingen zijn niet automatisch de oude ramingen plus (evt.) prijscompensatie. Er wordt namelijk ook gekeken naar de begrotingsuitvoering van het lopende jaar (2023), de rekeninguitkomsten over 2022 en naar andere ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld wetswijzigingen en knelpunten in de bedrijfsvoering die budgethouders kunnen zien aankomen. Dit onderstreept het belang om tijdig en adequaat budgetinformatie aan te leveren.

5.4 Nominale ontwikkelingen lonen

De huidige Cao gemeenten loopt af op 1 januari 2023. In de begroting 2023 zijn de lonen (conform de nota van uitgangspunten 2023) geïndexeerd met 2,0%.

Voor de loonontwikkeling 2024 wordt de bestendige gedragslijn gevolgd waarbij de prognoses van het Centraal Planbureau in de Macro Economische Verkenning (MEV) 2023 en de septembercirculaire 2022 als referentie worden gehanteerd. Dit betekent een index voor

loonontwikkeling van 3,9%. Voor de loonontwikkeling van gesubsidieerde instellingen geldt eveneens een index van 3,9%, tenzij daarover afwijkende afspraken zijn gemaakt. De indexering van het loongevoelige deel in de subsidies wordt overigens afgewenteld op de stelpost prijsontwikkeling.

Eind november 2022 heeft de VNG bij de onderhandelingen voor een nieuwe Cao een bod gedaan aan de vakbonden van in totaal 8% salarisverhoging voor 2023 en 2024.

De onderhandelingen zijn medio december 2022 nog niet afgerond. In de doorrekening is het effect aangegeven als er een verhoging van 4,1% zou ingaan per 1 januari 2023 en 3,9% per 1 januari 2024.

In de begroting 2023 is namelijk 2% reeds financieel vertaald en voor 2024 houden we rekening met een indexering van 3,9%. Totaal 5,9% voor 2023+2024. Dit houdt in dat voor 2023 nog minimaal met 2,1% salarisverhoging rekening moet worden gehouden.

Hieruit volgt het toekomstig verwachte beslag op de stelposten loonontwikkeling:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026
Beschikbaar voor loonontwikkelingen 2023 ev	630	1.515	2.400	3.285
Benodigd				
Thuiswerkvergoeding: € 3 per dag	80	80	80	80
Loonontwikkeling 2023: minimaal 2,1%	525	525	525	525
Loonontwikkeling 2024: 3,9%		975	975	975
Loonontwikkeling 2025 ev: 3,7%			925	1.850
Verschil loonontwikkeling (-/- is nadeel)	25	-65	-105	-145
Beschikbaar voor periodieke verhogingen	130	180	230	280
Benodigd voor periodieke verhogingen	130	180	230	280
Verschil periodieke verhogingen (-/- is nadeel)	0	0	0	0

Op basis van het loonaanbod van 8% zal de stelpost loonontwikkeling met minimaal het hier vermelde nadelig verschil (uiteindelijk € 145.000 structureel) moeten worden verhoogd.

Er vanuit gaande dat er in het voorjaar een nieuw Cao akkoord ligt, zullen in de voorjaarsnota 2023 de definitieve effecten op de stelpost loonontwikkeling worden vertaald. De looneis van de bonden bedraagt 11,25% voor 2023+2024, zodat het risico aanwezig is van een grotere bijstelling van de stelpost loonontwikkeling dan hierboven genoemd.

5.5 Nominale ontwikkelingen prijzen

Gezien de huidige prijsontwikkelingen in de markt is het niet meer verantwoord om geen prijsindexering in de begroting toe te passen.

Daarom wordt, in afwijking van de laatste jaren, voor prijsontwikkeling 2024 de prognoses van het Centraal Planbureau in de Macro Economische Verkenning (MEV) 2023 en de septembercirculaire 2022 als referentie gehanteerd. Dit resulteert in een prijscompensatie van:

- 2,4% voor niet specifieke prijsontwikkeling. Dit geldt ook voor gesubsidieerde instellingen die geen mogelijkheid hebben om tarieven naar derden aan te passen.
- 3,5% voor specifieke prijsontwikkeling (infrastructuur, riolering, werken derden, voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties).

De specifieke prijsontwikkeling is gebaseerd op de verwachte prijsstijging in de marktsector. De niet-specifieke prijsontwikkeling is de verwachte prijsontwikkeling in de collectieve sector.

Overigens zal prijsindexering niet automatisch worden doorgevoerd op de betreffende budgetten. Dit zal mede afhankelijk zijn van de ontwikkeling van het betreffende budget in het eerste halfjaar 2023 en de realisatie in 2022.

In de begroting is een stelpost prijsontwikkeling beschikbaar welke als volgt is opgebouwd:

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
Prijsontwikkeling 2023 (incl. restant 2022) (ca 5,3%)		2.038	2.038	2.038	2.038
Prijsontwikkeling 2024 (ca 2,4%)			925	925	925
Prijsontwikkeling 2025 ev. (ca 2,1%)				809	1.618
Totaal stelpost prijsontwikkeling		2.038	2.963	3.772	4.581

De verwachting is dat voor prijsontwikkeling 2024 een groter bedrag benodigd is dan de geserveerde € 925.000. Voor het meerdere zal de reservering van 2023 hiervoor benut worden. De reservering 2023 is tevens bedoeld voor mogelijke inhaalindexeringen die in de begroting 2023 nog niet zijn verwerkt. Er wordt vanuit gegaan dat het totaal gereserveerde bedrag voor 2023 en 2024 voldoende dekking biedt om de indexering te kunnen opvangen.

5.6 Stelpost onvoorzien

De stelpost onvoorzien is gerelateerd aan de artikel 12 norm: 0,6% van de algemene uitkering. Voor de begroting 2024 wordt de stelpost gebaseerd op de stand septembercirculaire 2022, jaarschijf 2024. De algemene uitkering bedraagt afgerond € 73,7 miljoen, zodat de stelpost uitkomt op afgerond € 440.000. Op dit moment bedraagt de stelpost € 350.000. Bij de voorjaarsnota 2023 zal de stelpost met structureel € 90.000 worden verhoogd.

5.7 Resumé kaders nominale ontwikkelingen 2024

Loonontwikkeling ambtelijk apparaat	3,9%, Cao-afspraken en verhogingen pensioenpremie worden nagekomen.
Loonontwikkeling gesubsidieerde instellingen	3,9%, tenzij andere afspraken zijn gemaakt.
Prijsontwikkeling	2,4%
Prijsontwikkeling voor gesubsidieerde instellingen die geen mogelijkheid hebben om tarieven naar derden aan te passen.	2,4%

Uitzonderingen:

- Voor contractuele verplichtingen waarbij budgetten moeten worden aangepast, worden de betreffende afspraken gevolgd;
- Voor gemeenschappelijke regelingen worden de (regionale) afspraken gehonoreerd.

Bij de begrotingsstukken wordt aangegeven wat aan loon- en prijsontwikkeling in de begroting is opgenomen. Vrijval komt ten gunste van het begrotingsresultaat, een hogere claim komt ten laste van het begrotingsresultaat.

5.8 Overige indexen

- Rente financieringsoverschot: 3% (begroting 2023 was 2%);
- Disconteringspercentage: 3% (begroting 2023 was 2%). Toerekening aan daarvoor in aanmerking komende reserves en voorzieningen zoals opgenomen in bijlage 2;
- Rekenrente (kapitaallasten): n.v.t. (conform begroting 2023). Bij (bedrijfseconomische) doorrekeningen van exploitaties etc. wordt met een extracomptabele rente gecalculeerd van 3% (begroting 2023 was 2%);

- Aan instellingen waaraan langlopende geldleningen worden verstrekt een rentevergoeding vragen van 3% (begroting 2023 was 2%). Voor eventueel nog bestaande contracten blijven de destijds gehanteerde percentages ongewijzigd;
- OZB en overige heffingen: 3,3%.

Het beleid is dat percentages voor discontering, rekenrente en rente voor langlopende geldleningen worden aangepast met een bandbreedte van 1% plus of min. De percentages moeten namelijk een zekere stabiliteit hebben. Dat wil zeggen dat als het verwachte rendement op onze langlopende beleggingen tussen de 2% en 3% komt, dat deze percentages worden aangepast naar 3%. Op dit moment ligt het verwachte rendement voor 2024 op 2,1%.

5.9 Budgetten sociaal domein

De budgetten sociaal domein worden, net als alle overige budgetten, reëel geraamd. De middelen die van het Rijk voor het sociaal domein worden ontvangen (het grootste deel via de algemene uitkering en deels nog via integratie-uitkeringen) zijn dus niet kader- en taakstellend. De indexering van deze budgetten vindt plaats op basis van de nota van uitgangspunten.

Mocht blijken dat de budgetten sociaal domein, ondanks de ingezette maatregelen tot beperking van deze uitgaven, structureel niet toereikend zijn, dan dient (wederom) afgewogen te worden of het beleid moet worden aangepast. Dit wordt dan aan de raad voorgelegd.

5.10 Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is vrij besteedbaar, zonder oormerking of verplichte besteding. Mutaties uit de algemene uitkering komen, tenzij daarover specifieke afspraken zijn gemaakt, ten gunste/ten laste van het begrotingsresultaat. Aanvullende inkomsten uit de algemene uitkering kunnen alleen na rapportage worden benut.

5.11 Waardering en afschrijving van activa

Wat vast ligt of eerder is besloten:

- De raad stelt de termijnen en criteria vast (financiële verordening gemeente Huizen 2017, artikel 9);
- Investerings tot € 50.000 worden ineens afgeschreven, behalve als het gaat om investeringen die relevant zijn voor de integrale kostentoerekening (tarieven, leges, retributies). In die gevallen wordt altijd afgeschreven;
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut wordt een grensbedrag voor activering gehanteerd van € 300.000. Niet geactiveerd worden de kosten van (klein en groot) onderhoud;
- Afschrijving van activa (inclusief het voorbereidingskrediet wat hiervoor beschikbaar is gesteld) start in het jaar van ingebruikname van het betreffende actief (m.u.v. riolering).

Ten opzichte van de uitgangspunten begroting 2023 is in de afschrijvingstabel 1 onderdeel toegevoegd, te weten (bodem)warmtepomp met een afschrijvingstermijn van 15 tot 20 jaar. Daarnaast is ter verduidelijking opgenomen hoe om te gaan met sloopkosten en kosten van adviseurs bij nieuwbouw in het kader van activering.

De volledige lijst van activa en afschrijvingstermijnen is opgenomen in bijlage 1.

5.12 Reserves en voorzieningen

Wat vastligt of eerder is besloten:

- Het instellen van reserves en voorzieningen is een bevoegdheid van de raad (financiële verordening gemeente Huizen 2017, artikel 11);
- Onttrekkingen / toevoegingen aan reserves en voorzieningen die al in de begroting zijn geraamd, worden op het moment dat de raad de begroting vaststelt, geautoriseerd. Als deze niet in de begroting zijn opgenomen, is voor onttrekkingen / toevoegingen aan reserves en voorzieningen een raadsbesluit nodig.

Er zijn geen reserves en/of voorzieningen die op dit moment worden ingesteld.

Opgeheven wordt per 1-1-2023 de voorziening zwerfafval. Deze voorziening is per einde 2022 volledig benut en was ingesteld voor de bekostiging van zwerfafvalprojecten en bijdrage aan kenniscentrum Nederland Schoon voor de periode 2013-2022.

Tevens wordt voorgesteld het disconteringspercentage vast te stellen op 3% (2023 was 2%). Dit percentage wordt toegepast om de waarde van een aantal reserves en voorzieningen op peil te houden door jaarlijks, ten laste van het resultaat, een toevoeging aan de betreffende reserves/voorzieningen te doen op basis van dit disconteringspercentage.

Zie ook onderdeel 5.8.

Een overzicht van alle reserves en voorzieningen (met wijzigingen) is opgenomen in bijlage 2.

5.13 BedrijfsInvesteringsZone (BIZ)

Een BIZ is een afgebakend gebied waarbinnen ondernemers gezamenlijk investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. De gemeente stelt hiervoor een heffing in en keert de opbrengst, onder aftrek van de kosten voor heffing en invordering, uit als subsidie. De BIZ geldt voor een wettelijk maximale periode van 5 jaar.

Vanaf 2012 kent de gemeente Huizen een BIZ-heffing in het centrumgebied. De verordening "BedrijfsInvesteringszone centrumgebied Huizen e.o. 2022" is in de raad van 16 december 2021 vastgesteld voor de periode 2022 tot en met 2026. Door covid is de stemming voor de derde BIZ-periode verplaatst naar voorjaar 2022 en is ingestemd met terugwerkende kracht per 1 januari 2022.

De in de huidige verordening genoemde tarieven worden jaarlijks met 2% verhoogd. Dit is bestaand beleid.

5.14 Verbonden partijen

In de verantwoording ten aanzien van de verbonden partijen moet, naast de paragraaf Verbonden Partijen, ook in de programma's, voor zover van toepassing, worden aangegeven hoe er naar gestreefd wordt om de maatschappelijke effecten te realiseren via inschakeling van verbonden partijen.

In de paragraaf Verbonden Partijen dienen tevens de risico's worden weergegeven ten aanzien van die verbonden partijen die onvoldoende weerstandscapaciteit hebben en partijen die de risico's geheel of gedeeltelijk afwenden op de deelnemers.

6. Belastingnota

Het uitgangspunt is bestaand beleid. Bij de indexering wordt rekening gehouden met de wettelijk vastgestelde maximumtarieven. De tarieven worden formeel vastgesteld in de begrotingsraad. Bij de begrotingsvoorbereiding wordt, net als andere jaren, al wel rekening gehouden met de budgettaire effecten.

Het is een jarenlang gebruik om de eindcontroles van de WOZ taxaties af te wachten alvorens de definitieve onroerende zaakbelasting (OZB) tarieven te berekenen en door de raad vast te laten stellen. In de uiteindelijke tariefvaststelling wordt namelijk rekening gehouden met de trendmatige verhoging en het uitgangspunt dat de OZB tarieven bij een waardestijging verlaagd worden met de gemiddelde waardestijging, zodat de opbrengst gelijk blijft, behoudens areaalaccres en trendmatige verhoging. Bij een waardedaling gebeurt het omgekeerde. De definitieve OZB tarieven 2024 zullen u daarom in december 2023 (na afstemming met de agendacommissie) ter vaststelling worden voorgelegd.

6.1 Kaders belastingnota 2024

- De systematiek waarbij de tarieven van de OZB jaarlijks met maximaal de trendmatige verhoging stijgen, blijft gehandhaafd. Referentie voor de trendmatige bijstelling is net als vorig jaar de prognose van het Centraal Planbureau uit de Macro Economische Verkenning (2023), welke cijfers ook in de septembercirculaire (2022) zijn opgenomen. Voor 2024 betekent dat een index van 3,3%. De OZB opbrengst wordt voor de jaren na 2024 doorgerekend met 2%;
- Voor legestarieven wordt een trendmatige verhoging gehanteerd van 3,3%, tenzij (eerder) afwijkende uitgangspunten zijn overeengekomen en voor zover er geen wettelijke voorschriften zijn;
- De rioolheffing wordt verhoogd met (1) een trendmatige bijstelling van 3,3% en (2) 0,6% vanwege de toekomstige vervanging in de wijk Oostermeent. Op 30 juni 2016 heeft de raad het Verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan 2016-2025 en het Waterplan 2016-2025 vastgesteld. Het percentage voor de Oostermeent is daarbij vastgesteld;
- Bij de jaarlijkse bepaling van de tarieven voor de afvalstoffenheffing worden de beschikbare middelen uit de voorziening afvalstoffenheffing verrekend. Om jaarlijkse schommelingen in de afvalstoffenheffing te dempen wordt een buffer aangehouden met een maximum van € 100.000;
- De kosten van straatreiniging worden voor de helft verdisconteerd in de riool- en afvalstoffenheffing, waarvan 30% in de rioolheffing en 20% in de afvalstoffenheffing;
- Voor de tariefbepaling blijft het uitgangspunt gelden van integrale kostentoe rekening inclusief (compensabele) btw;
- Retributies, heffingen en tarieven zijn in principe kostendekkend, mits dit niet leidt tot een onbillijk hoge tariefstelling die niet meer in lijn is met andere gemeenten in de regio;
- Om begraven een algemeen toegankelijke voorziening te laten zijn, zullen de begraafstarieven jaarlijks met maximaal de trendmatige verhoging stijgen. Voor 2024 is dat 3,3%;
- Het beleid om de tarieven toeristenbelasting eens in de vijf jaar te verhogen, waarbij de inflatie wordt ingehaald omdat anders onwerkbare tarieven ontstaan, blijft gehandhaafd. In de raad van 28 oktober 2021 is het tarief verhoogd van € 1,35 naar € 1,50 per persoon voor overnachtingen op campings, boten, mobiele kampeeronderkomens etc. Dit tarief geldt voor de jaren 2022 tot en met 2026. Voor overnachtingen in hotels, pensions etc. geldt een (ongewijzigd) percentage van 2% van de overnachtingsprijs. Dit percentage hoeft niet te worden verhoogd omdat dit gekoppeld is aan de marktwerking van de overnachtingsprijs. Er geldt een aanslaggrens van € 250, indien de belasting wordt geheven van degene die verblijf biedt.

7. Periodieke bijstellingen

In de financiële verordening gemeente Huizen is vastgelegd dat er drie bijstelmomenten zijn, te weten voorjaarsnota, begroting en decemberactualisering, waarbij het financieel

meerjarenperspectief wordt geactualiseerd. Hierbij wordt de risicoparagraaf bijgewerkt en worden de egalisatiereserve en de reserve egalisatie schommeling algemene uitkering doorgerekend.

Dan wordt ook aangegeven wat de eventuele vrije ruimte in de egalisatiereserve is. De doorrekeningen geven inzicht in de weerstandscapaciteit vanuit de vrij aanwendbare reserves. Hierbij kan de raad overigens altijd besluiten deze reserves anders in te zetten.

De drie bijstelmomenten zijn noodzakelijk omdat de begrotingsuitvoering altijd afwijkingen zal vertonen met de door de raad vastgestelde programmabegroting (inclusief latere wijzigingen daarop). De cijfers geven telkens een zo compleet mogelijk beeld waarin ook zaken zijn opgenomen die nog niet tot definitieve besluitvorming hebben geleid, maar die wel van invloed zijn op de toekomstige positie in het financiële perspectief.

De bijstelmomenten zijn bestuurlijk en vanuit beheers-oogpunt gewenst.

Bestaand beleid is uitgangspunt voor de beoordeling, zowel voor de begrotingsopstelling als voor de begrotingsactualisering. Het budgetrecht berust bij de raad, daarom dient over actualiseringsposten formeel een besluit te worden genomen.

De raad van december is de laatste mogelijkheid om de begroting van het lopende jaar bij te stellen. Als zich nog belangrijke mutaties voordoen die niet in de decemberactualisering zijn opgenomen, dan worden deze in de commissie gemeld. Deze zullen dan betrokken worden bij de analyses van de jaarrekening. De begroting kan dan niet meer worden bijgesteld.

Om de kaderstellende rol van de raad t.a.v. het budgetrecht beter te vervullen, worden bij de decemberactualisering de actualiseringsposten in de volgende categorieën ingedeeld:

(1) onvermijdelijk	bijv. wettelijke taken
(2) medebewind	bijv. opvang zwerfdieren
(3) autonome ontwikkelingen	bijv. bijstandsuitkeringen
(4) eigen beleid	anders, later of niet

7.1 (Vervangings-)Investerings

(Vervangings-)investerings worden in de voorjaarsnota bijgesteld met cijfers uit de jaarrekening en bij de decemberactualisering als wordt verwacht dat investeringen in het lopende jaar niet meer (volledig) uitgevoerd worden. Bij de jaarrekening worden (vervangings-)investerings, indien van toepassing, afgesloten.

7.2 Risicoparagraaf

De risicoparagraaf is een vast onderdeel van het meerjarenperspectief en maakt deel uit van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheering.

In de paragraaf zijn de risico's (voor zover mogelijk) gekwantificeerd en gekoppeld aan het weerstandsvermogen.

Er kan sprake zijn van verschillende soorten risico's en risico's kunnen kwantificeerbaar maar ook niet kwantificeerbaar zijn. Alleen risico's die niet op andere wijze zijn of kunnen worden afgedekt (bijvoorbeeld door verzekeringen of waarvoor onderliggende voorzieningen zijn gevormd) zijn opgenomen in de risicoparagraaf. Risico's zijn dus ontwikkelingen met een onzekere omvang en/of omstandigheden waarvan onduidelijk is of hieruit wellicht lasten of baten voortvloeien. Als een post wordt opgevoerd in de risicoparagraaf betekent dit niet dat er budget of krediet is toegekend. Daarvoor moet alsnog gerapporteerd worden. Voor normale bedrijfsvoeringsrisico's worden geen risicoposten opgenomen.

Risico's die (nog) niet gekwantificeerd kunnen worden, krijgen altijd een label 'voordelig' of 'nadelig' mee.

7.3 Algemene reserve

De reserve is niet vrij aanwendbaar. De algemene reserve is een buffer voor algemene, niet te kwantificeren risico's.

7.4 Egalisatiereserve

De reserve is vrij aanwendbaar. Doel van de egalisatiereserve is het opvangen van financiële tegenvallers, voor zover daarvoor al niet een beroep wordt gedaan op de reserve egalisatie schommeling algemene uitkering, en financiering van specifieke projecten. De raad kan altijd besluiten de reserve anders in te zetten.

Bij de periodieke doorrekening van de egalisatiereserve worden de beschikbare middelen en de daartegenover staande reserveringen en eventuele oormerkingen in beeld gebracht. Als de egalisatiereserve, in relatie tot de actuele reserveringen en oormerkingen, tekorten vertoont, zullen oplossingsrichtingen worden uitgewerkt om deze tekorten weg te nemen.

7.5 Reserve egalisatie schommeling algemene uitkering

De reserve is vrij aanwendbaar. Doel van de reserve egalisatie schommeling algemene uitkering is het opvangen van schommelingen in de hoogte van de algemene uitkering om minder fluctuaties in de begroting te laten ontstaan. Jaarlijks wordt bij de voorjaarsnota en de begroting een voorstel gedaan tot onttrekking of storting in de reserve. Beleid is dat toevoegingen en onttrekkingen aan deze reserve afgestemd worden op het actuele meerjarenperspectief.

7.6 Meerjarenonderhoudsplanningen

Op vaste momenten worden de meerjarenonderhoudsplanningen voor infrastructuur, riolering en gemeentelijke accommodaties beoordeeld.

Over (wijzigingen in) de meerjarenonderhoudsplanning voor infrastructuur en riolering wordt bij de voorjaarsnota en de begrotingsbehandeling aan de raad gerapporteerd. Over (wijzigingen in) de onderhoudsplannen voor de gemeentelijke accommodaties wordt jaarlijks bij de begrotingsbehandeling aan de raad gerapporteerd.

Alle overige onderhoudsplannen worden gefaseerd om de 5 jaar geactualiseerd.

Voor gemeentelijke accommodaties geldt voor bestaande gebouwen een onderhoudstermijn van 20 jaar, voor nieuwe permanente gebouwen worden onderhoudsplannen voor 40 jaar opgesteld. Op deze wijze kan vroegtijdig worden begonnen met reserveren voor groot onderhoud, met de bedoeling om grote financiële tegenvallers bij toekomstige actualisatie te voorkomen en de kosten gelijkmatiger in de tijd te verdelen.

Voor zaken met een duidelijk 'gebruiksduur verlengend karakter' wordt niet gereserveerd. Op het moment dat deze vervangingen aan de orde zijn, zullen de lasten daarvan worden afgezet tegen de verwachte resterende gebruiksduur van de accommodatie, zodat met het oog op de toekomst van het gebouw een juiste afweging kan worden gemaakt. Bij deze investeringen gaat het globaal om de volgende zaken:

- De algehele vervanging van kozijnen, ramen en deuren;
- De algehele vervanging van de radiatoren;
- De algehele vervanging van de bestrating rond een gebouw.

Bij de vaststelling van de begroting stelt B&W de jaarschijf (2024) voor onderhoud van gemeentelijke accommodaties vast.

Uitgaven t.i.v. onderliggende onderhoudsvoorzieningen (accommodaties, infrastructuur en vervanging riolering) worden door de raad geautoriseerd door vaststelling van de meerjarenonderhoudsplanning. Dit betekent voor:

- Budgetneutrale verschuivingen binnen het budget van het begrotingsjaar: geen college, geen raad;
- Marginale verschuivingen tussen verschillende begrotingsjaren: achteraf naar college, geen raad; loopt over de voorziening, per saldo verandert over die jaren het begrotingsresultaat niet;
- Majeure verschuivingen tussen verschillende begrotingsjaren: vooraf naar college en achteraf naar de raad; loopt over de voorziening, per saldo verandert over die jaren het begrotingsresultaat niet. Onderhoud dat nog niet besteed is, blijft in de voorziening en de besteding in een later jaar komt ten laste van de voorziening;
- Verschuivingen of aanpassingen die niet over de voorziening lopen en dus het begrotingsresultaat veranderen: vooraf naar college en achteraf naar de raad bij marginale effecten, bij majeure effecten vooraf naar de raad.

7.7 Grondexploitaties

De grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. Deze afzonderlijke rapportage wordt gelijktijdig met de begrotingsstukken aan het college voorgelegd. De grondexploitaties moeten opnieuw door de raad worden vastgesteld als er sprake is van significante planinhoudelijke wijzigingen of wijzigingen met financiële gevolgen. Als de herziening betrekking heeft op ondergeschikte punten kan, omdat het budgetrecht bij de raad berust, volstaan worden met een aanpassing van de grondexploitatiebegroting als onderdeel van de jaarlijkse begrotingsprocedure / begrotingsactualisering.

Bij de voorjaarnota (juniactualisering) worden de ramingen voor de grondexploitaties afgestemd op de cijfers uit de jaarrekening. De begrotingsramingen worden bij de oktoberactualisering bijgewerkt.

7.8 Protocol grote projecten

Bij de voorjaarsnota en de begrotingsbehandeling wordt over alle grote projecten gerapporteerd conform het protocol grote projecten. Mocht een project daar aanleiding toe geven, dan wordt u uiteraard ook tussentijds geïnformeerd. Per project wordt een schriftelijke voortgangsrapportage gemaakt met in elk geval de volgende informatie:

- Oorspronkelijk doel;
- Voortgang;
- Huidige planning;
- Risico's;
- Financiën;
- Beslismomenten.

De projecten zijn: Oude Haven, Hoogwaardig Openbaar Vervoer Huizen-Hilversum, Kustvisie, Keucheniusstraat oost, Blokkerpanden, Concern-ontwikkelprogramma 2022-2023 en Opvolging MTO 2022.

7.9 Voorziening herwaarderingen gemeentelijke eigendommen

De raad krijgt jaarlijks bij de begrotingsbehandeling een overzicht van de inzet op de voorziening. De uiteindelijk benodigde inzet zal via de decemberactualisering in de begroting worden verwerkt, zodat van de meest actuele gegevens / waardeontwikkeling kan worden uitgegaan.

De voorziening heeft tot doel de afnemende waardeontwikkeling voor een aantal gemeentelijke eigendommen te effectueren. Afhankelijk van de definitieve bestemming van de eigendommen kan een waardevermindering er toe leiden dat een afwaardering (op termijn) onvermijdelijk wordt. De ingeschatte waardevermindering wordt niet geëffectueerd door op de eigendommen direct af te schrijven, maar door middel van een voorziening, zodat eventueel waardeherstel in de toekomst via de voorziening kan worden verwerkt.

8. Procedure voor begrotingswijzigingen

De begrotingsbedragen (afgeleid van onderliggende plannen en voornemens) zijn in principe maatgevend. Afwijkingen zijn mogelijk maar daarvoor moet dan wel een (dekkings-)voorstel worden gedaan. Hiervoor gelden onderstaande afspraken (zie 8.1 en 8.2). Het voorzichtige begrotingsbeleid (begrotingsdiscipline) blijft van toepassing, dit betekent geen voorstellen zonder dekking en geen nieuw beleid ten laste van het begrotingsresultaat.

Gelet op het huidige meerjarige begrotingsbeeld dient beseft te worden dat het begrotingsresultaat geen deugdelijke dekking biedt. Besluitvorming ten laste van het begrotingsresultaat zal (mogelijk) moeten leiden tot maatregelen om de begroting weer in evenwicht te brengen.

De besluitvormingsprocedure gaat van licht naar zwaar. Hoofddlijn is dat de procedure zwaarder wordt als een voorstel niet budgettair neutraal is, als het niet de bedrijfsvoering betreft, als er sprake is van wijzigingen van beleid en als het om politiek gevoelige onderwerpen gaat.

Financiële effecten van B&W voorstellen waarop al besluitvorming heeft plaatsgevonden, worden 'geclusterd' in de periodieke begrotingsactualisering meegenomen.

8.1 Ambtelijke begrotingswijziging

- Bestaand beleid;
- Wettelijke verplichting;
- Bedrijfsvoering;
- Incidenteel;
- Niet politiek gevoelig;
- Budgettair neutraal binnen de jaarschijf en binnen hetzelfde begrotingsprogramma; er mag geen gebruik worden gemaakt van onvoorzien of andere stelposten in de begroting.

Bovenstaande wijzigingen worden NIET aan de raad voorgelegd. Voor de feitelijke uitvoering, uitzonderingen daargelaten, is geen collegebesluit noodzakelijk.

8.2 Raadsvoorstel

Als sprake is van GEEN bestaand beleid of een wettelijke verplichting, dan wordt in eerste aanleg bezien of dekking mogelijk is t.l.v. het restant vrije beleidsruimte (die nu overigens niet aanwezig is). Als dit niet mogelijk is of als bestuurlijk niet voor deze dekking wordt gekozen, dan zal 'dekking' ten laste van het begrotingsresultaat plaatsvinden. In de laatste situatie gaat een verslechtering van het begrotingsresultaat dan ten laste van de egalisatiereserve. Hiervoor is op dit moment echter geen ruimte. Als er ook structurele effecten zijn, dan worden deze als doorwerking in het meerjarenperspectief verwerkt.

Gelet op het huidige meerjarige begrotingsbeeld vanaf 2026 dient beseft te worden dat het begrotingsresultaat geen deugdelijke dekking biedt. Besluitvorming ten laste van het begrotingsresultaat zal (mogelijk) moeten leiden tot maatregelen om de begroting weer in evenwicht te brengen.

Deze besluitvorming wordt VOORAF aan de raad voorgelegd. De feitelijke uitvoering kan pas starten NADAT dit door de raad is besloten.

Criteria zijn: niet budgettair neutraal, politiek gevoelig, wijzigingen van beleid.

Uiteindelijk bepaalt de agendacommissie de agenda voor de raad, waarbij tot andere afwegingen kan worden gekomen, bijvoorbeeld dat geen afzonderlijk raadsvoorstel noodzakelijk is of dat dit juist wel dient te gebeuren.